

Suy nghĩ việc học tập tư tưởng Hồ Chí Minh về dân vận và công tác dân vận trong bối cảnh mới

TS. HÀ ĐỨC LONG

Ngay từ những ngày ương mằm cho cách mạng Việt Nam, năm 1927 trong cuốn sách “Đường cách mạng”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ: “cách mệnh trước phải làm cho dân giác ngộ..., phải giảng giải lý luận và chủ nghĩa cho dân hiểu..., phải bày sách lược cho dân”⁽¹⁾ và Người cũng đã chỉ ra cách mạng muốn thành công thì “Trước hết phải có đảng cách mệnh, để trong thì vận động và tổ chức dân chúng, ngoài thì liên lạc với dân tộc bị áp bức và vô sản giai cấp mọi nơi”⁽²⁾. Đến năm 1930, trong Chính cương sách lược vắn tắt của Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã vạch rõ tôn chỉ là Đảng “phải thu phục cho được đại bộ phận giai cấp mình, phải làm cho giai cấp mình lãnh đạo được dân chúng...”⁽³⁾. Đến năm 1941, sau 30 năm bôn ba tìm đường cứu nước, về nước trực tiếp chỉ đạo phong trào cách mạng, Người đã chủ trì Hội nghị Trung ương 8, đưa nhiệm vụ giải phóng dân tộc lên hàng đầu, thành lập Mặt

trận Việt Minh để tập hợp mọi tầng lớp nhân dân thành một khối thống nhất. Đặc biệt, ngày 15/10/1949, khi cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp bước vào giai đoạn gay go, quyết liệt nhất, báo Sự thật đã đăng bài viết “Dân vận” của Chủ tịch Hồ Chí Minh, nêu lên nhiệm vụ cực kỳ trọng yếu của cả hệ thống chính trị là công tác dân vận và chỉ rõ, mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam đều do dân vận khéo mà có. Theo đó, tư tưởng Hồ Chí Minh về dân vận và công tác dân vận được thể hiện ở những điểm cơ bản sau:

Thứ nhất, vì sao phải tiến hành “Dân vận”? Trên nền tảng lý luận cách mạng của chủ nghĩa Mác - Lê-nin, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chọn lọc tinh hoa văn hóa chính trị của nhân loại về vị trí của nhân dân trong tiến trình phát triển. Trong bầu trời không có gì quý bằng nhân dân; không có sức mạnh nào vô địch như sức mạnh đoàn kết của nhân dân. Quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam,

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khẳng định: Muốn cách mạng thành công thì Đảng phải vững mạnh, phải dựa vào dân, tổ chức vận động nhân dân tham gia và lãnh đạo nhân dân thực hiện những nguyện vọng, lợi ích thiết thực cho nhân dân. Nước phải lấy dân làm gốc. Gốc có vững cây mới bền, xây lâu thắng lợi trên nền nhân dân. Hơn nữa, theo tư tưởng của Người - Nước ta là nước dân chủ, theo đó: “Bao nhiêu lợi ích đều vì dân. Bao nhiêu quyền hạn đều của dân...”⁽⁴⁾.

Ngay trong kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, khi nói về công việc “Kháng chiến kiến quốc”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu câu hỏi: Ai thực hiện “Kháng chiến kiến quốc”? Và Người trả lời: “Trong công cuộc kháng chiến kiến quốc, lực lượng chính là ở dân”. Có thể thấy, quan niệm về chủ thể của sự nghiệp cách mạng giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp của chủ nghĩa Mác - Lênin mà Hồ Chí Minh tiếp thu một cách

sáng tạo là một cuộc cách mạng trong nhận thức về lực lượng cách mạng. Ở đó, nhân dân lao động là nguồn gốc, động lực, sức mạnh quyết định thành bại của cách mạng, là đối tượng thụ hưởng mọi thành quả của sự nghiệp gian khổ, khó khăn, lâu dài mà cao cả đó.

Như vậy, lực lượng làm nên thành bại của cách mạng, thành công của công cuộc kiến thiết nước nhà đi tới ấm no, hạnh phúc và bảo vệ vững chắc chủ quyền, độc lập, thống nhất Tổ quốc, toàn vẹn lãnh thổ trong mọi thời đại, mọi hoàn cảnh chính là dân, nhân dân.

Thứ hai, thế nào là dân vận và con đường, biện pháp dân vận? Quan điểm của Người trong công tác dân vận, đối với cán bộ dân vận là phải lắng nghe và coi trọng ý kiến và kinh nghiệm của nhân dân. Ý Đảng, lòng dân là nguyên nhân của mọi thành công. Khi xây dựng kế hoạch cần dân chủ rộng rãi, bàn bạc với dân để dân cung cấp thực tiễn của địa phương, dân hiến kế, dân tham gia. Nếu như không biết lắng nghe từ nhân dân, chỉ biết áp đặt, buộc họ phải làm theo một cách máy móc chắc chắn hiệu quả công việc sẽ không cao. Người khẳng định: "Trong lúc thi hành phải theo dõi, giúp đỡ, đôn đốc, khuyến khích dân. Khi thi hành xong phải cùng với dân kiểm thảo lại công việc, rút kinh nghiệm, phê bình, khen thưởng"⁽⁶⁾. Quan điểm của Người trong công tác vận động quần chúng là "không để sót một người dân

nào", vì mỗi người dân, mỗi tầng lớp xã hội đều giữ một vai trò quan trọng trong công cuộc cách mạng, người làm dân vận khéo là phải biết vận động tất cả quần chúng nhân dân cùng tham gia các phong trào cách mạng...

Với tinh thần đó, Người đòi hỏi về phong cách làm việc của cán bộ dân vận "cần phải óc nghĩ, mắt trông, tai nghe, chân đi, miệng nói, tay làm. Chứ không phải chỉ nói suông, chỉ ngồi viết mệnh lệnh. Họ phải thật thà nhúng tay vào việc"⁽⁸⁾. Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt "óc nghĩ" lên hàng đầu, là khẳng định công tác dân vận là một khoa học về con người, một nghệ thuật tiếp cận và vận động con người, phải dày công tìm tòi suy nghĩ để phân tích chính xác tình hình nhân dân, vận dụng sáng tạo lý luận vào thực tiễn sinh động để vận động nhân dân có hiệu quả.

"Mắt trông, tai nghe, chân đi" chính là yêu cầu người làm công tác dân vận phải sâu, sát cơ sở, am hiểu thực tiễn, đến với nhân dân để lắng nghe tâm tư, nguyện vọng của nhân dân mà giúp dân giải quyết các công việc cụ thể, đề xuất chính sách hoặc điều chỉnh chính sách cho phù hợp, vận động nhân dân thực hiện tốt các chủ trương, chính sách. Người dạy: Muốn thực sự gần gũi quần chúng thì phải cùng ăn, cùng ở, cùng làm mới biết sinh hoạt của quần chúng thế nào... mới biết nguyện vọng của quần chúng thế nào.

"Miệng nói, tay làm" là "phải thật thà nhúng tay vào việc", làm việc một cách thật sự, phải cùng lao động, cùng lăn vào cuộc sống hàng ngày của quần chúng để thực hiện mục đích của công tác dân vận. Cán bộ đảng viên phải tự mình làm gương cho quần chúng, nói đi đôi với làm. Nếu "chỉ nói suông, chỉ ngồi viết mệnh lệnh" thì làm sao hiểu được dân, làm sao "vận" được dân, làm sao để dân có tự do, hạnh phúc thật sự.

Thứ ba, ai phụ trách "Dân vận"? Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, "Tất cả cán bộ chính quyền, tất cả cán bộ đoàn thể và tất cả hội viên của các tổ chức nhân dân... đều phải phụ trách dân vận"⁽⁷⁾. Rõ ràng người phụ trách "Dân vận" Bác nói đến cán bộ chính quyền trước, vì Đảng ta là đảng cầm quyền; cán bộ chính quyền có chức năng ra quyết định về chính sách, về nhân sự, và thực hiện chính sách ấy. Trong thực tế Người chỉ rõ trách nhiệm của từng lực lượng, con người cụ thể đảm nhiệm công tác dân vận và quá trình làm "thì phải xung phong thi đua làm, để làm kiểu mẫu cho dân, giúp dân làm"⁽⁸⁾. Bởi, dân vận là vận động nhân dân làm theo đường lối của Đảng.

Khi mới thành lập, Đảng ta đã có đường lối hợp với lòng dân, hợp với xu thế của thời đại. Cùng với làm tốt công tác dân vận nên đường lối và chính sách của Đảng đã biến thành sức mạnh phi thường; đảng viên lại gương mẫu, đi đầu trong sự nghiệp cứu nước, cho nên tuy số lượng đảng viên hồi đó chỉ

mới có mấy ngàn mà đã phát động được cao trào cách mạng, cùng toàn dân đưa Cách mạng Tháng Tám đến thành công. Tiếp đó, trong suốt ba mươi năm kháng chiến, với đường lối chiến lược và sách lược đúng đắn, phát huy được tiềm lực sáng tạo của nhân dân, Đảng và Nhà nước ta đã động viên, tổ chức toàn dân làm nên thắng lợi vĩ đại.

Ngày nay, cục diện thế giới đã và đang trải qua những thay đổi chưa từng thấy, bên cạnh những thuận lợi, cũng tiềm ẩn nguy cơ khó lường. Nhìn lại hơn “30 năm đổi mới, đất nước ta đã đạt được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử trên con đường xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Đồng thời cũng còn nhiều vấn đề lớn, phức tạp, nhiều hạn chế, yếu kém cần phải tập trung giải quyết, khắc phục để đưa đất nước phát triển nhanh và bền vững”⁽⁹⁾. Theo đó, vấn đề đặt ra cho công tác dân vận là: Trong khi kiên trì mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, phải đổi mới nội dung và hình thức để kịp thời đáp ứng yêu cầu của cách mạng.

Công tác dân vận hiện nay cần làm cho mỗi một người dân, nhất là thế hệ trẻ, nhận thức rõ những thuận lợi và khó khăn của đất nước, đoàn kết phấn đấu giữ vững ổn định chính trị - xã hội và bản sắc văn hóa dân tộc, làm cho dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh với một chiến lược tổng hợp: chính trị, kinh tế,

văn hóa, quốc phòng, ngoại giao... Hơn lúc nào hết, con người Việt Nam cần sống, lao động và học tập theo tấm gương tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, không chỉ vì lợi ích chính đáng của bản thân và gia đình mà còn vì lợi ích cao cả của đất nước, của dân tộc.

Để thực hiện có hiệu quả công tác dân vận trong tình hình mới, thực hiện thắng lợi mục tiêu “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”, công tác dân vận và toàn bộ hoạt động của Đảng và Nhà nước phải xuất phát từ lợi ích và nguyện vọng chính đáng của nhân dân; đổi mới, phát huy tối đa quyền làm chủ của nhân dân theo phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”, thi đua thực hiện thật hiệu quả phong trào “Dân vận khéo” theo tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Muốn vậy, theo chúng tôi cần thực hiện đồng bộ các vấn đề sau:

Thứ nhất, có nội dung thiết thực, cụ thể, nhất là tập trung phát triển kinh tế, không ngừng nâng cao đời sống các mặt cho nhân dân. Đây là mục tiêu, lý tưởng của Đảng, của công tác dân vận, là làm sao nhân dân phải có cuộc sống ấm no hạnh phúc. Cách mạng xã hội chủ nghĩa phải tạo lập được một nền kinh tế phát triển bền vững, cơ cấu kinh tế hợp lý. Khi có tiềm lực mạnh về kinh tế mới có điều kiện đầu tư cho phát triển sản xuất, củng cố quốc phòng, an ninh, nâng cao đời sống vật chất tinh thần cho nhân dân. Vì vậy, công tác dân vận phải khéo bám sát

nhiệm vụ chính trị, nhất là nhiệm vụ phát triển kinh tế của từng giai đoạn để vận động nhân dân hiến kế, tham gia tích cực, chủ động vào phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, từng địa phương.

Thứ hai, công tác dân vận “khéo” còn thể hiện cả hệ thống chính trị phải vào cuộc, phân công, phối hợp làm công tác dân vận. Công tác dân vận không chỉ là nhiệm vụ của Ban Dân vận các cấp mà còn là trách nhiệm của các tổ chức trong hệ thống chính trị, gắn với chức năng, nhiệm vụ của từng tổ chức. Một nền chính trị nhất nguyên gắn với thể chế chính trị dân chủ đòi hỏi phải có sự cộng hưởng, tham gia tích cực của các tổ chức trong hệ thống đó, nhằm hướng tới mang lại lợi ích cho nhân dân.

Phát huy hết vai trò của đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức, người lao động của toàn hệ thống chính trị phối hợp làm công tác dân vận; trọng tâm là đội ngũ cán bộ chuyên trách công tác dân vận. Yêu cầu của người cán bộ phụ trách công tác dân vận, làm dân vận là phải thật sự muốn đến với dân, trở thành người “đầy tớ” của nhân dân, phải có trách nhiệm với dân, nghĩa là mọi việc đều vì hạnh phúc của nhân dân; việc gì có lợi cho dân thì cương quyết làm; việc gì có hại cho dân thì cương quyết tránh. Còn làm để dân tin chính là tác phong gương mẫu trong hành động; phải luôn luôn “Nghe dân nói, nói dân hiểu, làm dân tin”; nói đi đôi với làm; cán bộ, đảng

viên nói chung, những người làm dân vận nói riêng không thể nói mà không làm hoặc nói một đằng, làm một nẻo.

Thứ ba, phương thức, phương pháp dân vận phải phù hợp với từng đối tượng cụ thể, kịp thời. Trước hết, phương thức, phương pháp dân vận là phải lấy tuyên truyền, thuyết phục làm chủ yếu. Thông qua giáo dục, tuyên truyền vận động nhân dân thực hiện tốt đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước.

Điểm thứ hai là bất cứ việc gì đều phải bàn bạc với dân, hỏi ý kiến và kinh nghiệm của dân, cùng với dân đặt kế hoạch cho thiết thực với hoàn cảnh địa phương, rồi động viên và tổ chức toàn dân ra thi hành. Vấn đề hết sức hiển nhiên trong thực tiễn cho thấy, chỉ có thông qua trao đổi bàn bạc với nhân dân giúp các chủ thể một mặt hiểu thấu tâm tư, nguyện vọng của dân; mặt khác tiếp nhận ý kiến đóng góp chân thành, đúng đắn để xây dựng các chủ trương, nghị quyết đúng. Đây là cơ sở hình thành phương thức lãnh đạo đúng đắn của Đảng. Như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khái quát quy trình "Sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng bắt đầu từ trong quần chúng ra, trở lại nơi quần chúng"⁽¹⁰⁾.

Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội sinh hoạt có nội dung, có trọng tâm trọng điểm, bám sát yêu cầu nhiệm vụ chính trị của Đảng, Nhà nước, MTTQ và các tổ chức chính trị - xã hội

cũng là biện pháp để nâng cao nhận thức, hiểu biết cho đoàn viên, hội viên và nhân dân. "Dân vận khéo" còn thể hiện các chủ thể cần hiểu sâu đặc điểm tâm lý của đoàn viên, hội viên, giai cấp, tầng lớp trong xã hội để tuyên truyền, vận động, thuyết phục có hiệu quả; thể hiện cách diễn đạt ngắn gọn, súc tích, dễ hiểu, dễ thực hiện. Với phương thức "đối tượng nào phương pháp đó" cộng với tin dân, hiểu dân, tôn trọng dân, dân chủ với nhân dân là biểu hiện cô đọng nhất của "Dân vận khéo".

Thứ tư, mọi lúc, mọi nơi, mọi việc làm cần luôn phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Dân chủ là một giá trị có tính cốt lõi của xã hội, mang tính văn hóa, lịch sử và thời đại, là động lực của sự phát triển. Thực chất của phát huy quyền làm chủ của nhân dân là trở lại quan điểm cơ bản có tính nguyên tắc quyền lực thuộc về nhân dân mà tư tưởng Hồ Chí Minh và các chủ trương, đường lối, chính sách, pháp luật của Đảng, Nhà nước đã nhiều lần khẳng định. Trong giai đoạn hiện nay cần tiếp tục thể chế hóa, nâng cao chất lượng và phát huy tốt các hình thức dân chủ đại diện và dân chủ trực tiếp; thực hiện tốt Quy chế dân chủ ở các loại hình cơ sở.

Tăng cường hoạt động đối thoại, là biện pháp khắc phục bệnh quan liêu, xa rời quần chúng, không nắm chắc thực tiễn đang diễn ra nhiều nơi. Ưu thế của đối thoại trực tiếp là giúp chủ thể và nhân dân có thêm thông tin, chia sẻ

cảm thông từ cả hai phía; giúp cấp ủy, chính quyền hiểu được những kiến nghị, bức xúc của người dân để từ đó đưa ra hướng xử lý đúng nguyên tắc, thấu tình đạt lý, đáp ứng nguyện vọng chính đáng của người dân. Và trong điều kiện có thể quyết định ngay những nội dung kiến nghị, đề xuất của dân đã hội đủ sự chín muồi và có sự bàn bạc của cán bộ chủ chốt.

Công tác dân vận là một khoa học và nghệ thuật. Do đó, đặt ra cho các chủ thể, đội ngũ cán bộ dân vận phải coi trọng đổi mới phương pháp, tác nghiệp dân vận. Mỗi cán bộ dân vận phải tích cực học tập, tích hợp kiến thức, kinh nghiệm, kỹ năng công tác dân vận; hiểu sâu tâm lý của nhân dân để tác nghiệp "ứng vận biến" giúp công tác dân vận có hiệu quả, góp phần xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, xây dựng chiến lược đại đoàn kết dân tộc, củng cố vững chắc mối quan hệ gắn bó máu thịt giữa Đảng với nhân dân trong bối cảnh hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, đưa nước ta trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại, vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, ngày càng phồn vinh, hạnh phúc. ■

- 1, 2. Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập 2, Nxb CTQG, Hà Nội 2011, tr. 288, 289.
- 3, 4, 5, 6, 7, 8. Hồ Chí Minh, Sđd, tập 6, tr. 232, 232, 233, 233, 233, 234
9. VKĐHĐBTQLT XII, Nxb CTQG, Hà Nội 2016, tr.65.
10. Hồ Chí Minh: Sđd, t.11, tr.290.